

Més enllà de les paraules:

Greg, PENJADA, Stilton...

Ja fa uns mesos que els rànquings amb el top 10 de vendes de llibres a Catalunya destaquen entre els més venuts els tres diaris del Greg, un llibre de Stilton i els Diaris d'una penjada. Si reviseu la imatge 1, són set dels deu primers títols. Per què?

Imatge 1. Rànquing amb el top 10 de vendes de llibres a Catalunya, setmana del 29/04/13 al 05/05/13.

	POS.	SETMANA ANTERIOR	SETMANA MERCAT	TÍTOL	AUTOR	EDITORIAL
INFANTIL / JUVENIL	1	1	11	ADOLESCENTS.CAT: EL MANUAL	DIVERSOS AUTORS	LA GALERA
	2	-	218	DIARI DEL GREG 2. EL RODRICK MANA	KINNEY, JEFF	ESTRELLA POLAR
	3	10	135	DIARI D'UNA PENJADA 1. MANUAL DE SUPERVIVÈNCIA A L'INSTITUT	RUSSELL, RACHEL RENEE	ESTRELLA POLAR
	4	-	162	AL REGNE DE LA FANTASIA	STILTON, GERONIMO	ESTRELLA POLAR
	5	-	25	PORQUETA PEPA. ANEM A NEDAR	DIVERSOS AUTORS	BEASCOA
	6	5	279	DIARI DEL GREG 1. UN PRINGAT TOTAL	KINNEY, JEFF	ESTRELLA POLAR
	7	-	178	TERCER VIATGE AL REGNE DE LA FANTASIA	STILTON, GERONIMO	ESTRELLA POLAR
	8	-	25	PORQUETA PEPA. LA BUTACA VELLA DEL PARE	DIVERSOS AUTORS	BEASCOA
	9	-	172	DIARI DEL GREG 3. AIXÒ ÉS MASSA!	KINNEY, JEFF	ESTRELLA POLAR
	10	-	110	DIARI D'UNA PENJADA 2. QUAN NO ETS LA REINA DE LA FESTA	RUSSELL, RACHEL RENEE	ESTRELLA POLAR

Quan ens acostem a aquest tipus de lectura hem de situar-nos en un paradigma diferent de la literatura, de la lectura que tradicionalment ha circulat en el circuit escolar. Si en busquem antecedents, els trobem en qualsevol cultura. En la nostra, hi ha propostes escrites, pensades i dissenyades per a un petit en qualitat de ciutadà, de persona que busca diversió. Un exemple: la revista En Patufet. És en aquest circuit de consum que situem aquestes històries.

Ara, òbviament, les diferències són notables, sobretot perquè els que les dissenyen coneixen millor els gustos i les formes de consum del client. Saben com llig, què li agrada, què l'enganxa i com adreçar-se a ell. Per tant, els acostaments a aquests productes des d'una visió escolar o literària serien com barrejar mirades, interessos i lectures diferents. Una altra cosa és que el docent les aprofite a l'escola. Però ací no parlem d'això.

Quins ingredients trobem en els llibres de Stilton, Diari del Greg...?

Mirem, per exemple, els llibres protagonitzats per Geronimo Stilton. Si fas una recerca a Internet en trobaràs el musical, un web a la manera dels de Disney per jugar i, entre tot això, llibres. A un lector tradicional li pot cridar l'atenció qui n'és l'autor. En efecte, és el protagonista: una il·lusió pensada per al públic infantil en la qual un ratolí escriu els llibres que protagonitza. Una bona idea quan el que vols no és un protagonista de relats sinó una marca que es diversifique. Però trobem molt més, sobretot una característica que es mantindrà en la resta de títols que comentarem: la lectura fragmentada i l'ús de textos coneguts, com els relats de fades, que proposen un espai que dona seguretat a pares i mestres.

Un èxit similar tenen els llibres escrits i dibuixats per Dav Pilkey dedicats al Capità Calçotets, on la barreja del text i la historieta gràfica introdueix un petit heroi capaç de les «més grans aventures».

Els diaris del Greg també reben el vistiplau dels més menuts. Bàsicament, es tracta d'una sèrie d'anècdotes encadenades protagonitzades pel Greg i els seus amics, que són uns nens absolutament normals. Un primer cop d'ull ens pot recordar aquells llibres francesos d'El petit Nicolas. Com són? L'opinió d'aquest usuari del fòrum Què llegeixes? els resumeix bé:

aro222

Juvenil
Novell

Missatges: 2
Karma: 5

Diari del Greg: Una col·lecció de llibres divertits
« el: 20 de Octubre de 2008, 19:53:11 »

Es un llibre curt pero divertit es del meu germa pero mel vaig posar a llegir i hen una hora ja el havia acabat, es infantil pero divertit.

« Darrera modificació: 15 de Febrer de 2012, 11:29:12 per Rigoletta »

Els llibres de tota la col·lecció segueixen el mateix patró narratiu (com és habitual i tradicional en aquests tipus de llibres):

ESTIL: Oacions curtes, habitualment simples. Paràgrafs d'entre 2 i 7 línies. Línia en blanc entre paràgraf i paràgraf que esponja més la pàgina. Ús de diferents tipografies que diversifiquen el disseny gràfic. Inclusió d'il·lustracions que imiten l'estil infantil.

RELAT: Narració fragmentada. Separació de capítols per mesos i separació interior per dies. Successió de petites anècdotes.

DISCURS: Narració en 1ª persona. Humor. Proposta d'un doble lector que diversifica l'edat.

Sobre aquest doble lector, La Vanguardia deia: «Formato próximo al cómic o la novela gráfica, cuyo target comienza a los 8 años, pero alcanza casi los adultos, por su hilarante (y lúcida) crítica del mundo de los mayores. Greg nos mira como nos miraría un chico de esa edad, y nosotros nos vemos y nos reímos como se debe estar riendo él de nosotros» (Cultura/s, La Vanguardia, 8 de juliol de 2009, pàg. 8).

No podia tardar a publicar-se'n la versió en femení, sobretot perquè és el perfil que més llig. I la traducció al món de les xiques és Diari d'una penjada.

Els més petits tenen col·leccions similars que cerquen un espai, com per exemple la col·lecció Babymouse per a les més petites. Són uns llibres de colors rosa, negre i platejat, plens de cors, amb un narrador que parla amb ella amb un estil molt col·loquial i amb humor, un humor adult que intercanvia els plans de la realitat amb allò que ella imagina. Es tracta d'una col·lecció molt audiovisual, com la majoria de les que comentem.

Per a xics un poquet més grans, les Antibarbis de Mercè Anguera i de l'il·lustrador Javier Carbajo són dels pocs llibres que segueixen unes pautes similars però que estan escrits per autors de la casa. Les aventures d'aquestes tres amigues mantenen el patró de les protagonistes, que han de resoldre un petit conflicte al llarg de les pàgines del llibre i alhora provoquen el somriure del lector.

Gabriel García de Oro i Purificación Hernández són els responsables del text i la imatge de la col·lecció protagonitzada per Marcia i el seu gos. El relat s'inicia d'aquesta manera:

HAS ANAT
AL LAVABO?

Ja ho veus, no és una pregunta complicada. O és que sí o és que no. Què passa si la resposta és **SÍ**? Doncs que ja pots llegir on posa LA RESPONDA ES SÍ.

I la col·lecció s'anuncia com les aventures d'un nen que es converteix en un detectiu intergalàctic i el seu estrany gos Cosmoquisso.

De nou trobem el joc de la il·lustració combinat amb la tipografia, juntament amb la mirada del petit sobre el món dels adults i la presència constant de l'humor, produït per l'actuació del protagonista i sobretot pel llenguatge. En aquest cas, el narrador no és el protagonista, però adopta el seu punt de vista, i s'adreça directament al lector a través de la forma «tu».

Lauren Child no podia faltar en aquesta revisió del gènere, amb una lectura similar: Anna Tarambana sóc jo. A Boolino es referien a l'obra amb aquestes paraules: «Sempre vaig confiar que l'Anna Tarambana seria un èxit –afirma Lauren Child–, perquè realment m'ho vaig passar molt bé escrivint-lo.» Child descriu el seu llibre com «una ensaladilla de la vida familiar», on l'Anna Tarambana és una col·legiala espavilada, la pintoresca família de la qual és definitivament més semblant als Simpson que als Ingall. Hi trobem una simpàtica fricció (és a dir, una lluita sense compassió) entre l'Anna i el seu germanet. En canvi, l'Anna idolatra la seva germana gran i ignora el seu pensariós germà gran, que es floreix a la seva habitació. També retrata la mare estressada, que s'estintola a la banyera envoltada d'espelmes perfumades i que pot dir «em teniu farta tots plegats» en danès, i el pare, que s'acomoda a l'oficina i escolta Frank Sinatra. Oblidem les ensopides i debils neurosis de l'Ally McBeal... L'Anna Tarambana és la propera i merescuda heroïna d'aquest segle.

El relat comparteix bona part de les característiques anteriors, sobretot el joc amb les tipografies, que dibuixen una part d'allò que

Mònica Terribas, periodista

Des del campanar

1. La meva infantesa la vaig viure dal t d'un campanar, a la Segarra. Cada tarda, m'enfilava escal es amunt d'una petita esgl ésia romànica del poble de Malgrat, a la vall del Sió. Només m'acompanyaven els llibres i el paisatge. Com ho va descriure un amic meu, la gal eta rodona del sol ponent era un mirador de la llum que acompanyava el de les paraules. De ben petita, vaig heretar novel·les de Josep M. Folch i Torres que parlaven de mons desconeguts, de desigualtats i d'una societat de classes que amb els anys anava dissi mul ant la seva existència.

2. El vigilant en el camp de sègol, de J. D. Salinger, és de les novel·les que em van sacsejar i posar a prova. La llegia en versió original, amb anades i vingudes al diccionari, descobrint una adolescència l'unyana a la meua, traumàtica com no l'era la que jo vivia, i introvertida, que m'endinsava en el desconegut. Enyorava aquelles lectures que em capturaven sense haver d'aplicar raó i aprenentatge conscient. Un altre llibre que em va marcar va ser *Aloma*, de Mercè Rodoreda. «L'amor em fa fàstic.» Aquella arrencada és difícil d'oblidar. I el viatge a què em va sotmetre la lectura de *La regenta*, de Leopoldo Alas Clarín, que després seria el centre d'una anàlisi obsessiva per la relació entre natura i records en la narració d'aquella obra que em va empènyer després fins a Flaubert... era molt joveneta. Segurament incapaç d'assumir aquelles lectures alshores, que combi nava amb la poesia. Entenia a Martí i Pol, m'arribava, i em disciplinava a submergir-me en Espriu i Foix, sense tenir prou viència per apreciar-los... i això, entre ballades de festa major i camps de blat i ordi. Fins que va arribar de seguida el temps de llegir sense poder deixar-te endur.

expressen les paraules i proposen un joc que acompanya la lectura. Amb tot, el relat proposa una història completa on la lectura és una part fonamental de l'aventura. La forma del diari, de l'escriptura infantil i la mirada cap a un món adult també hi són presents.

Punts en comú entre unes i altres lectures

I resumim per buscar-hi els punts de contacte.

Mirats tots els llibres en conjunt, allò que crida l'atenció és sobretot la proposta de lectura fragmentada. Però aquesta fragmentació no ens arriba simplement pel tipus d'il·lustracions, tipografies i altres elements gràfics que hi inclouen. Com hem comentat en diferents moments, aquests relats comparteixen una forma del discurs que busca el mínim esforç i que ho aconsegueix amb les oracions i paràgrafs curts, i la narració capsulada i dividida per les petites anècdotes que marquen el pas del temps.

Ahora, el text no s'entén sense el disseny gràfic que l'acompanya i que el presenta en la pàgina. Un disseny gràfic que treballa conjuntament amb el text, com es veu, per exemple, en el fet que els paràgrafs són curts i estan separats per un blanc que proposa una

pàgina que no pesa ni angoixa. En alguns moments, l'emotivitat expressada s'acompanya de jocs tipogràfics que distrauen la mirada al llarg de la pàgina i, a més, creen descansos en la lectura.

La identificació amb el lector a través de la veu del protagonista és una altra de les claus compartides. Si no s'usa el narrador en primera persona, el de tercera persona adopta l'actitud i la mirada del nen protagonista, i en tots els casos miren el lector i sovint s'hi adrecen i l'interpel·len fins que aconsegueixen que s'endinsi en el text. En altres casos, la majoria, es fa servir la identificació: des del llenguatge d'argot infantil fins al món possible descrit o la utilització de dibuixos i documents que formen part de l'entorn habitual del lector i que, de fet, podrien trobar-se de manera similar en qualsevol quadern dels lectors.

Tots ells prenen partit per l'humor, que funciona en diferents direccions: unes vegades provocat per la mirada incomprensible dels adults més propers, que fàcilment poden ser els pares dels lectors; d'altres per l'actuació del protagonista: és com riure's d'un mateix mentre et rius del que els passa als personatges que llegeixes i mires.

Però no estem parlant, com sempre passa, de relats nous o de llibres diferents. Un poc

de memòria històrica ens recorda altres propostes similars, com per exemple les següents.

Per la diversió global que proposen, per la diversitat textual i gràfica, pel públic al qual s'adrecen i el circuit de lectura on se situen, són l'actualització de la revista El Patufet. Pel tipus de relat que plantegen i els protagonistes, són hereves de col·leccions com la famosa Els cinc d'Enid Blyton.

Per les propostes complementàries que proposen de jocs en paper i en pantalla, de noves lectures amb els blogs dels protagonistes, de gadgets en forma de cromos o jocs, funcionen de manera similar als relats audiovisuals, com per exemple els Peppa Pigs, que a més també proposen un relat en forma de llibre.

Per l'estil, el ritme narratiu, la fragmentació discursiva i la facilitat del llenguatge proposat, recorden col·leccions com Malsons o Tria la Teua Aventura. Per la mirada infantil sobre el món i pel tipus d'humor, recorden clarament El petit Nicolas.

Podríem establir més relacions amb altres textos, però els que hem elegit dibuixen clarament el mapa, en el qual situem unes lectures que agraden i funcionen en uns espais de lectura on passar una bona estona acompanyats d'unes lectures és l'objectiu.

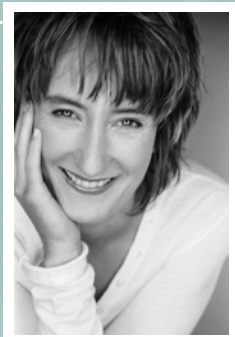
Andreu Rifé,
músic i actor

1. Més enllà de com d'infant em vaig iniciar a la lectura (que no deixa de ser més o menys com ho va fer qualsevol altre nen), sí que tinc molt present com em vaig aficionar a la lectura adulta. El culpable és un vell amic meu, i bon lector, que molt sovint em regalava llibres que a ell mateix l'havien fascinat. El millor premi del ritual era que un cop llegits comentariem la jugada de manera apassionada. De fet, jo crec que els llegia sobretot per poder gaudir del premi. De fet encara a dia d'avui seguim practicant el mateix hàbit.

2. Un llibre que em va marcar especialment, vist ara amb la perspectiva dels anys, és *Ètica para Amador* de Fernando Sabater. L'autor presenta el seu fill Amador, les bases del que per a ell són el respecte i la convivència cap al món i les persones. Aquelles pàgines em van tocar en molts sentits, suposo que el fet que les llegís en plena adolescència hi va ajudar. Alguna vegada amb els anys l'he fullejat de nou i segueixo trobant-hi certa vigència en el discurs. Sempre he pensat que, malgrat que jo no em dic Amador, aquell llibre el van escriure especialment per a mi. *Ètica para Andreu* es podria haver dit...

Mònica Glaenzel, actriu

Fins als 13 anys no vaig llegir més que els llibres que em demanaven a l'escola. I cò mics, molts cò mics. El meu primer llibre va ser *La família Mumin*, de Tove Jansson. El llibre que corria per casa de la meua àvia. Va ser el primer llibre que vaig llegir perquè sí, perquè el vaig trobar en un prestatge i potser no tenia res més a fer. Era primavera, segurament per setmana santa. Em va quedar gravat. Fins i tot avui quan veig la primera papallona d'estiu, si és groga, penso que tindrà un bon estiu, com explicava el llibre. El següent llibre va ser el que em va introduir a la lectura de forma apassionada, passió que ja no m'ha abandonat mai. Va ser *Cien años de soledad* de García Márquez i ens el va recomanar el professor de castellà quan feia vuitè. Em vaig tornar una fan de Gabo i són uns llibres que conservo a la prestatgeria, grossos, pobres, però han resistit trasllats i neteges. Després la col·lecció d'Agatha Christie, la meua mare sempre ha estat una lectora de novel·la negra. I jo, ara, a cada estiu me'n cau al gun. Ara, amb la meua filla, he recuperat les lectures infantils i juvenils. I he descobert els llibres il·lustrats, hi ha veritables joies. A casa som fans de l'Olivia d'Ian Falconer i dels llibres de Janosch.